

Тенденции в писането на абстракти за български научни списания: езиков анализ

 Денка Данчева
СУ „Св. Климент Охридски“
email: denkak@uni-sofia.bg

DOI: <https://doi.org/10.58894/WHZN9755>

Абстракт. Абстрактът в писмен вид като задължителен реквизит на научната публикация е първата, а понякога и единствената част от нея, до която читателят има достъп. Комуникационната му роля е представяне на публикацията и стартиране на взаимодействие между основния ѝ текст и аудиторията. **Основният научен** проблем на проучването са тенденциите в езика и стила на писане на абстрактите в системата на научното публикуване в България. **Предметът** на непосредствен изследователски интерес са текстолингвистичните характеристики на абстракти на български език. **Цел** на проучването е да очертае някои актуални тенденции в езика на абстрактите в електронните научни списания в България. **Задачите на проучването са три:** извличане по предварително дефинирани критерии на емпиричен материал от български научни списания с онлайн достъп; представяне на изводи за издателските практики за създаване и публикуване на абстракти; да се направи езиков анализ на емпиричния материал. **Използваните методи** са анализ на нормативни документи за създаването на абстракти и езиков анализ на емпиричен материал. **Първата хипотеза на проучването** е, че в научното публикуване в България се следват световните тенденции и международните стандарти за създаване на качествено научно съдържание, включително абстракти. **Втората хипотеза** е, че изданията в различни научни области имат различен подход към текста на научния абстракт и това се отразява на достъпността на неговия език. **В резултат от проучването** е установена тенденция за липса на достатъчно издателски контрол при публикуването на научни абстракти. Авторите, независимо от научната област на списанието, в което публикуват, предпочитат структуриран текст с ясно обособени смислови части. Кондензирането на научна информация и достъпното ѝ представяне в абстракта са ключови умения, които трябва да се усъвършенстват. **Ключови думи:** абстракт; научна комуникация; кондензиране на научна информация; текстолингвистични характеристики

Увод

Научният абстракт в писмен вид е задължителен реквизит на научната публикация. Той е вторичен текст, предназначен да предава в кратка, но цялостно завършена форма съдържанието на документи в системата на научното публикуване. Абстрактът заедно със заглавието

и ключовите думи е първата и понякога единствената част от научната публикация, до която читателят има достъп. Добре написаният научен абстракт изпълнява комуникационната си роля по представяне на цялостната публикация и стартиране на взаимодействието между основния ѝ текст и аудиторията.

Актуалността на темата за тенденциите при създаването на абстракти в системата на научното публикуване в България отговаря, от една страна, на безпрецедентното нарастване на броя на научните публикации и, от друга, на паралелните процеси на дигитализация на научно съдържание, които засилват значението на комуникационните функции на абстракта. Практическата необходимост от проучването е нуждата от анализ на практиките на писане на научни абстракти в системата на българското научно публикуване.

Предметът на непосредствен изследователски интерес са текстолингвистичните характеристики на абстракти на български език, публикувани в български научни списания. Основният научен проблем на проучването е какви са на практика тенденциите в езика и стила на писане на абстрактите, разпространени в системата на научното публикуване в България.

Цел на проучването е да очертае някои актуални тенденции в езика на абстрактите в електронните научни списания в България. За да изпълни целта си, проучването поетапно изпълнява три задачи. Първо, да извлече по предварително дефинирани критерии емпиричен материал от абстракти от български научни списания с онлайн достъп. Второ, да представи изводи за издателските практики за създаване и публикуване на абстрактите като задължителен реквизит на научните публикации. Трето, да направи езиков анализ на избрания материал от абстракти, написани на български език и публикувани в български научни списания с онлайн достъп.

Проучването подлага на проверка две **хипотези**. Първата хипотеза е, че автори и издатели в системата на научното публикуване в България следват световните тенденции и международните стандарти за създаване на качествено научно съдържание, което включва и абстрактите. Втората хипотеза е, че изданията в различни научни области имат различен подход към текста на научния абстракт и това се отразява на достъпността на неговия език.

Основното понятие, с което се работи в настоящото проучване, е *абстракт* (от англ. *abstract*, на бълг. *реферат*). *Абстрактът* (*рефератът*) е обект на науката за реферирането и е дефиниран в международния стандарт за реферати ISO 214 като „съкратено, точно изразяване на

съдържанието на документ, без тълкуване или критични бележки и независимо от това кой [го] съставя" (Български институт по стандартизация 2014: 4). Специалистите по научна информация определят абстракта като „вторичен продукт, кратко излагащ съдържанието на първичния документ, даващ възможност на потребителя да определи целесъобразността от запознаването с реферирания документ, а в много случаи дори да го замести" (Арсенова; Гълъбова 2006: 18). За същността и функциите на абстракта в България пишат още Милена Цветкова в книгата „Наука със стил" (Цветкова 2013: 382–385) и Иванка Мавродиева (Мавродиева; Тишева: 2016; Мавродиева 2018).

В публикационната практика в България е констатирано объркване по отношение на английския научноинформационен термин "abstract". Като еквивалент на български език на лексемата „реферат/abstract" масово се използва „резюме", а в отделни случаи и „анотация". Оттук произтича и следващото объркване – неразбиране на информационната операция „реферирание" и категорията „реферирани списания" (Tsvetkova 2013). Тенденцията най-вероятно се дължи на преводаческа грешка в указания за писане и оформяне на научни публикации. Грешката в превода и неправилното заместване на термина „реферат/abstract" с „резюме" е потвърдена от М. Цветкова при сравнение между езиковите еквиваленти на лексемата „abstract/абстракт" на другите езици: "referat/abstractum" на латински; "referat/abstract" на немски; "analyse/abstract" на френски; „реферат/абстракт" на руски и др. (Цветкова 2024).

Анализът на практиката в българската научно-публикационна среда показва, че не се прави разлика между кратките метатекстове – реферат, резюме, анотация, които придружават оригиналите, и техните строго специализирани функции. Но трябва да се знае, че спецификите в характеристиките и функциите на научноинформационните метатекстове, които придружават основния текст на научната публикацията, са ясно очертани в международните стандарти, където изрично е указано да не бъдат заменяни или обяснявани един чрез друг (International Organization for Standardization 2020; Български институт по стандартизация 2014; National Information Standards Organization 2015).

Методи

Проучването е направено чрез анализ на нормативни документи за създаването на абстракти, сред които международният стандарт ISO 214:1976 Documentation Abstracts for publications and documentation (International Organization for Standardization 2020), българският му

еквивалент БДС ISO 212:2014 Документация Реферати на публикации и документация (Български институт по стандартизация 2014) и американският ANSI/NISO Z39.14 (R2015) Guidelines for Abstracts (National Information Standards Organization 2015). Според техните указания са изведени критерии за подбор на емпиричен материал за езиков анализ от Националния референтен списък (НРС) на НАЦИД. За езиковия анализ на абстрактите са използвани учебникът „Медиен език и стил: теория и съвременни практики“ на А. Ефимова (Ефимова 2023) и стандартът БДС ISO 212:2014 Документация Реферати на публикации и документация.

Обхват на проучването

Проучването не претендира за всеобхватност. Изследователският периметър се ограничава до активни в периода 2021–2023 г. електронни научни списания. За избор на издания и на конкретни абстракти, които да бъдат анализирани, е проучен Националният референтен списък (НРС) на НАЦИД (НАЦИД 2024).

Заради големия брой заглавия, проучването е ограничено само до активни в момента научни списания. От активните към периода на проучването 4492 научни издания проучването е насочено само към списанията – общо 745. Те трябва да публикуват съдържание на български език или поне абстракти на публикациите на български език.

Друго ограничение при подбора на списанията се отнася до достъпността – трябва да публикуват пълнотекстово цялото си съдържание при условията за отворен достъп.

Списанията са разделени и според вида на издаването. В Националния референтен списък са включени списания, които се публикуват само на хартия, списания, които публикуват съдържание хартиено и електронно, и тези, които имат само електронно издание. В изданията с електронно съдържание са включени списания, които публикуват съдържание онлайн, и които публикуват на CD носител. В проучването са включени само списанията, които имат електронна онлайн версия на съдържанието си. Тя е отразена в списъка на НАЦИД с отделен ISSN – online.

В Националния референтен списък на НАЦИД като част от публикуваните данни за изданията може да бъде вписан и електронен адрес на онлайн версиите им. Този адрес не е наличен за всички издания в НРС, които са заявили, че поддържат електронна версия.

Емпиричен материал е извлечен само от изданията, които са включени в списъка на НАЦИД с електронен адрес. Ограничението е свързано, от една страна, с големия брой заглавия, а от друга – с достъпността на съдържанието. Електронните адреси в Националния референтен списък улесняват достъпа и допринасят за видимостта и разпознаваемостта на съответното списание. От 745 списания за 453 е отбелязано наличието на онлайн версия. От тях 157 имат електронен адрес, достъпен в НРС, и уеб сайтовете им са прегледани.

Проучването е ограничено само до научни списания, които издават повече от един брой годишно. По-честата периодичност предполага по-актуално съдържание от гледна точка на тенденциите в научното публикуване. Само 4 списания, които са включени в НРС и с електронен адрес, публикуват съдържание веднъж годишно и не попадат в обхвата на проучването. Изданията, които попадат в обхвата на проучването, издават най-малко 2 броя годишно, като най-много заявяват периодичност от 4 броя в годината.

По-цялостно проучване би могло да обхване всички активни научни списания в България или още по-добре – всички активни научни издания.

Критерии за подбор на материали за езиков анализ

За настоящото проучване достъпността на съдържанието и разпознаването на международните стандарти за абстракт са водещи. Кратко представяне, което придружава основния текст, се разглежда като абстракт, ако е част от цялата публикация. То може да бъде изведено и публикувано и на самостоятелна електронна страница на публикацията, но задължително трябва да присъства и в самия документ. Разположението му е след заглавието и данните за авторите и преди основния текст.

Абстрактите трябва да бъдат публикувани на български език.

Според стандартите различните видове абстракти към научни публикации могат да имат обем от 30 до 250–300 думи. За научни статии – от 150 до 250 думи; за монографии и дисертации – до 300 думи. Оттук е изведен критерият за обем на подложените на езиков анализ научни абстракти. Те трябва да съдържат около 150–250 думи. Абстракти с близки до този брой думи – между 10 и 20 думи, също се допускат. Трябва да отговарят и на изискването за обем на съответното издание.

След прегледа на уеб сайтовете на всички списания, които са предоставили електронни адреси на НАЦИД, е добавен още един

критерий за подбор на списанията, които да бъдат включени в езиковия анализ на абстракти. За извличане на емпиричен материал са подбрани само списанията, които изрично указват на авторите какво трябва да съдържа абстрактът. Указанията могат да бъдат подробни, а могат да бъдат и кратки насоки за представяне с акцент върху резултати, методи и др.

Изброените критерии отделят списания с възможно най-висока степен на достъпност.

За езиковия анализ са подбрани абстракти от издания, чиито профил на публикациите отговаря на две научни области – научна област „3. Социални, стопански и правни науки“ и научна област „7. Здравеопазване и спорт“ (Постановление №125... 2002). Анализирани са 22 абстракта от 3 списания от научна област „Здравеопазване и спорт“. От научна област „Социални, стопански и правни науки“ са анализирани 16 абстракта от 3 списания. Материалите са извлечени от най-новите броеве на онлайн версиите на списанията – от 2021 г. до 2023 г.

Издателски практики за създаване и публикуване на абстракти

След прегледа на уеб сайтовете на научните списания, предоставили електронен адрес в НАЦИД, са направени следните изводи:

1. Не всички списания, включени в референтния списък на НАЦИД, са действително научни. Някои имат новинарски характер, други – научно-популярен профил. Няколко списания публикуват научни изследвания без абстракти.
2. Почти всички научни списания се стремят да предлагат публикации на повече от един език и съответно изискват от авторите си абстракти на два езика – обикновено на български и на английски. Абстракти на български език задължително придружават публикации на български език. Понякога абстракти на български придружават и публикации на чужд език.
3. Почти във всички научни списания издателите припознават като еквивалентни термините „abstract“ на английски език и „резюме“ на български език. Терминът „резюме“ се използва масово.
4. Всички издатели имат публикувани указания или изисквания към авторите. В тези указания винаги се обръща внимание и на абстракта. Въпреки това малко издатели дават насоки какво трябва да бъде

съдържанието на абстрактите. Най-често се дават указания само за обем.

5. С няколко изключения указанията или изискванията за ръкописите са публикувани на видимо и достъпно място в уеб сайтовете на списанията – обикновено в самостоятелна секция. Някои списания предоставят и готови макети на публикации в Word формат, в които авторите да могат да работят.

Сред по-недостъпните указания са тези, които се публикуват на страниците на самото научно списание, без да са обособени в конкретна секция на уеб сайта. При прегледа на изданията е регистриран и случай на публикуване на указания към авторите в самото издание, без това да е отразено в съдържанието. Това издателско решение прави на практика недостъпна за авторите тази ключова информация.

6. Издателите, които имат указания към авторите за съдържанието на абстракта, ги насочват към съставянето на информативен абстракт с фокус върху резултатите. За обзорни статии изрично е указано, че се допускат абстракти с по-свободна структура. Това описание отговаря на индикативния абстракт според класификациите на стандартите. Много малко издания изискват от авторите си структуриран абстракт с вътрешни заглавия – например, „въведение“, „цел“, „материали“, „методи“, „резултати“, „обсъждане“, „заключение“. Определенията „информативен“, „индикативен“ и „структуриран“ абстракт (по ISO 214:1976, БДС ISO 214:2014 и ANSI/NISO Z39.14 (R2015)) не се използват никъде в прегледаните указания към авторите.

7. По-новите научни списания са по-склонни да публикуват указания за съдържанието на абстракта. Повечето от тях предлагат и вътрешна структура, която да се следва в изготвянето му. Въпреки това не всички абстракти отговарят на публикуваните изисквания.

8. Изискванията за обем затрудняват авторите. Изводът е направен след големия брой отпаднали абстракти по критерия за обем при подбора на материали за езиков анализ. Абстракти, които съдържат по-малко от 150 думи, няма как да отразят в пълнота съдържанието на основния текст. Тези, които надвишават с много изискването за 250 думи, подсказват неумение за извличане на най-важната информация и достъпното ѝ представяне в нужната кратка форма.

Езиков анализ на абстракти

За езиковия анализ са избрани абстракти от общо 6 български научни списания с онлайн достъп от 2 научни области:

- 3 списания от научна област „3. Социални, стопански и правни науки“ – „Педагогически и социални изследвания“, „Eastern Academic Journal“, „Образование, научни изследвания и иновации“.
- 3 списания от научна област „7. Здравеопазване и спорт“ – „Българско списание за обществено здраве“, „Кардиология & Кардиохирургия“, „Спорт & наука“.

Видове абстракти според структурно-смисловите им характеристики

В първия етап на езиковия анализ е определен видът на абстрактите според техните структурно-смислови характеристики. Стандартите ISO 214:1976, БДС ISO 212:2014 и ANSI/NISO Z39.14 (R2015) категоризират абстрактите в шест вида според структурно-смисловите им характеристики:

- Информативен абстракт – представя целта, методологията, резултатите и заключенията, представени в оригиналния документ. Композиционните му части могат да бъдат конструирани в тази последователност, но тя не е задължителна.
- Индикативен абстракт – обикновено се пише за документи, които не съдържат информация, свързана с методология или резултати. Рефератът обаче трябва да описва целта или обхвата на дискусията или на описанията в документа, изходния материал или използваните подходи. Няма препоръчителна последователност на композиционните части – тя може да зависи от аудиторията.
- Структуриран абстракт – той се характеризира с ясна структура със задължителна последователност на композиционните части според предписаните в основния документ заглавия.
- Комбиниран абстракт – комбинира индикативния и информативния подход. Би могъл да съдържа информативно заключение на описателно представяне.
- Критичен абстракт – рядко срещан. Съдържа оценъчни коментари за значението на реферирания материал или за стила на неговото представяне. Съставя се от научни абстрактори, които обикновено са специалисти по тематични области.

- Насочен абстракт – предназначен да представя определена част от документ или определена гледна точка на документ в полза на специализирана аудитория (Български институт по стандартизация 2014; National Information Standards Organization 2015).

Най-реномираните международни издателства имат подробни указания към авторите за вида и структурата на научните абстракти. Издателство Elsevier, което поддържа библиографската и реферираща база данни Scopus, публикува структурирани абстракти: „Изисква се кратък и фактологичен абстракт. Абстрактът трябва да излага накратко целта на изследването, основните резултати и основните заключения. Абстрактът често се представя отделно от статията, така че трябва да може да бъде самостоятелен. Поради тази причина препратките трябва да се избягват, но ако са съществени, цитирайте автора(ите) и годината(ите). Също така трябва да се избягват нестандартни или необичайни съкращения, но ако са съществени, те трябва да бъдат дефинирани при първото им споменаване. (Elsevier 2024)“

Издателство Emerald припознава 4 задължителни смислови елементи на абстракта: Purpose (цел), Study design/methodology/approach (дизайн, методология, подход на изследването), Findings (изводи/констатации), Originality/value (оригиналност/стойност) (Emerald Publishing 2023).

Всички материали, избрани за анализ в проучването, отговарят по структурно-смислови характеристики на три от описаните в стандартите видове абстракти – структуриран (16 абстракта), информативен (15 абстракта) и индикативен (7 абстракта). Комбинирани, критични и насочени абстракти не са открити, което може да се дължи на ограниченията в подбора на материалите за анализ. Класификацията на абстрактите по структурно-смислови характеристики в списанията от двете научни области е представена в Таблицы 1 и 2.

Таблица 1. Класификация на абстракти от списания от научна област „7. Здравеопазване и спорт“ според структурно-смислови характеристики

Списание	Информативни абстракти	Структурирани абстракти	Индикативни абстракти
Българско списание	2	5	

за обществено здраве (7 абстракта)			
Кардиология & Кардиохирургия (4 абстракта)	1	3	
Спорт & наука (11 абстракта)	2	6	3
Общ брой абстракти: 22	5	14	3

Таблица 2. Класификация на абстракти от списания от научна област „3. Социални, стопански и правни науки“ според структурно-смысловы характеристики

Списание	Информативни абстракти	Структурирани абстракти	Индикативни абстракти
Педагогически и социални изследвания (3 абстракта)	2	1	
Eastern Academic Journal (8 абстракта)	5	1	2
Образование, научни изследвания и иновации (5 абстракта)	3		2
Общ брой абстракти: 16	10	2	4

Сред анализираните материали структурираните абстракти са най-много – 16. Най-голям е броят им в списанията от научна област „7. Здравеопазване и спорт“ – общо 14. Това се дължи на дългогодишното съобразяване на медицината със световните научнопубликационни стандарти и на факта, че две от изданията от тази научна област имат изисквания към авторите за структуриране на абстракта.

Най-конкретни са указанията на списание „Българско списание за обществено здраве“, където има изискване за вътрешна структура на абстракта с вътрешни заглавия „Въведение, Цел, Материал и методи, Резултати, Обсъждане и Заключение“ (Българско списание за обществено здраве 2009).

Списание „Кардиология & Кардиохирургия“ също посочва конкретни смислови части, които трябва да присъстват в абстракта: „В резюмето на всяка оригинална статия се посочват: цел и обект на изследването, основни данни за методиката, резултати и изводи. Резюметата към другите видове статии включват кратка информация без обособена структура.“ (Кардиология & Кардиохирургия 2023).

Списание „Спорт & наука“ не изисква задължителна вътрешна структура на абстракта, но има конкретни указания за задължителните смислови части от основния текст, които трябва да бъдат представени. Тоест, изданието изисква от авторите информативен абстракт. „Резюмето следва да обобщава основните акценти на статията, целта на проучването, използвани методи, конкретни резултати и заключение.“ (Спорт и наука 2003) Въпреки това от избраните материали 6 абстракта са структурирани, а като информативни могат да бъдат определени само 2.

Информативните и индикативните абстракти в списанията от научна област „7. Здравеопазване и спорт“ придружават статии, които са заявени като обзорни, което отговаря на указанията на изданията и на препоръките на стандартите.

Абстракти от списания от научна област „3. Социални, стопански и правни науки“ според структурно-смисловите им характеристики

В избраните материали от списанията от научна област „3. Социални, стопански и правни науки“ преобладават информативните абстракти – 10. Най-малко са структурираните – 3 абстракта, а индикативните са 4. Това вероятно се дължи на изискванията на трите издания, които предполагат по-скоро информативен абстракт.

Списание „Педагогически и социални изследвания“ изисква „резюме, което ясно представя същността на проведеното изследване с акцент върху получените нови научни резултати“ (Педагогически и социални изследвания 2021). Списание „Eastern Academic Journal“: „изброяване на основните резултати и заключения“ (Eastern Academic Journal 2015). Указанията на списание „Образование, научни изследвания и иновации“ са: „в резюмето се представят целта на изследването, използваната методология и се очертават новостите и резултатите“ (Образование, научни изследвания и иновации 2023).

От анализа на структурно-смисловите характеристики на абстрактите в шестте списания се стига до извода, че авторите в повечето случаи успяват да представят съдържанието на публикацията чрез подходящия вид абстракт. Указанията на изданията не използват понятията и класификациите от международните стандарти. Въпреки това успешно насочват авторите към подходящото представяне.

И в издателските указания, и в подбраните абстракти се вижда тенденция за съставяне на абстракти, ориентирани към ясно представяне на резултатите от научната работа. Издателите изискват информативност и акцентиране върху резултати и методи. В избраните материали до голяма степен се вижда стремеж за ясно разграничаване на отделните смислови части на абстракта дори когато авторът не е задължен да се придържа към конкретна композиционна последователност.

Графично оформяне на абстрактите

Графичното оформяне на абстрактите може да отразява структурно-смисловите им характеристики. Структурираните абстракти могат да имат графично обособени композиционни части, които съдържат ключови думи, като „въведение“, „цел“, „методи“, „материали“, „резултати“, „обсъждане“, „заключение“. Задължителните части на основния текст, които трябва да се представят на кратко в абстракта, могат да бъдат изведени като вътрешни заглавия и/или да бъдат представени в курсив. Целта на това графично оформяне е лесна и бърза навигация в отделните смислови части на абстракта.

При информативния и индикативния абстракт няма извеждане на вътрешни заглавия, но ключовите думи като „цел“, „методи“, „резултати“, „дискусия“, „заключение“ и други могат да бъдат отбелязани в курсив.

По отношение на архитектурата на текста на абстракта в стандарта БДС ISO 214:2014 са дадени указания за оформянето му в абзаци. За кратки абстракти се препоръчва да бъдат съставени в един абзац, но

за по-големи се допуска употребата на повече абзаци. Абстрактите на научни статии се отнасят към кратките абстракти – до 250 думи.

Въпреки това стандартът не отдава голямо значение на зависимостта между броя на абзаците и смислово-структурните характеристики на абстракта. Препоръката за един абзац е насочена повече за информативните и индикативните абстракти. В анализираниите абстракти действително най-голям е броят на оформените в един абзац, което съответства и на по-големия брой информативни и индикативни абстракти. Въпреки това абстракти, оформени в 3 или 4 абзаца, са следващата най-голяма група – 10 абстракта.

За структурирания абстракт могат да се използват вътрешни заглавия и обособяване на отделни абзаци. В този случай архитектурата на абстракта трябва да отговаря на смисловите части, обособени в основния текст. В анализираниите материали са открити структурирани абстракти с 3 до 4 абзаца и с над 5 абзаца. Във втория случай това е изискване на издателя за разделяне на задължителните смислови части с използване на вътрешни заглавия в началото на всеки нов абзац.

От прегледа на избраните научни списания се вижда, че 3 имат издателска политика за броя на абзаците на абстрактите, а 3 видимо са оставили решенията за архитектурата на текстовете на авторите. С изключение на списание „Българско списание за обществено здраве“ нито едно издание няма изискване за еднакво графично оформяне на всички публикувани абстракти. Видимо е, че абстрактите се публикуват във вида, в който са предоставени от авторите.

Списание „Българско списание за обществено здраве“, което има редакционно изискване за структурирани абстракти, публикува абстракти в 5 или 6 абзаца, което съответства на задължителните смислово-обособени части. Абстрактите на изданието са пример и за графично изразяване на обособени смислови части. Вътрешните заглавия, посочени в указанията, са разположени в началото на всеки абзац, изписват се с курсив в бولد и след тях се поставя двуеточие. След това, в самостоятелно изречение започва изложението на съответната микротема. Редакционната намеса е видима и резултатът е еднакво оформяне на отделните абстракти. Но в изданието се публикуват и информативни абстракти в един абзац, без ошрифтяване. Те придружават обзорни статии, което е изрично позволено в указанията към авторите и също така отговаря на смислово-структурните характеристики на информативните абстракти.

Другото издание с редакторска намеса при оформянето на абстракта е списание „Кардиология & Кардиохирургия“. Всички абстракти в него се публикуват в един абзац, но решенията за ошрифтяване и използване на вътрешни заглавия са оставени на авторите. От анализиранияте 4 абстракта от списанието 3 могат да бъдат конструирани в повече от един абзац. Обособяване на самостоятелни смислови части е направено в 1 абстракт посредством ошрифтяване на ключови думи като „въведение“, „клиничен случай“, „заключение“.

Списание „Образование, научни изследвания и иновации“ публикува всички абстракти в един абзац, без графично обособяване на структурно-смислови части.

Списанията „Спорт & наука“, „Eastern Academic Journal“, „Педагогически и социални изследвания“ публикуват абстракти във вида, в който ги предоставят авторите. Някои от анализиранияте абстракти от списание „Спорт & наука“ са оформени графично с вътрешни заглавия и ошрифтяване в курсив. Решението очевидно е на авторите и вероятно е с цел улесняване навигирането през абстракта. Други абстракти са написани в един абзац, но използват само курсив за акцентирание върху ключовите думи. В списание „Eastern Academic Journal“ много автори използват само нови абзаци за обособяване на отделните структурно-смислови части, без ключови думи и ошрифтяване.

Тенденцията, която се наблюдава в издания от научна област „7. Здравеопазване и спорт“, е за абстракти с повече абзаци, вътрешни заглавия и ключови думи в курсив или болд, което прави навигацията в текста бърза и лесна, а смислово-структурните елементи – ясно разграничими и бързо откриваеми.

Сред анализиранияте материали от изданията от научна област „3. Социални, стопански и правни науки“ се наблюдава тенденция за представяне на съдържанието в 1 до 4 абзаца, без вътрешни заглавия. Най-масово е представянето в един абзац, където понякога за визуално отделяне на смислово-обособени части се използва изписване в курсив на ключовите думи.

Лингво-стилистични характеристики на абстрактите

Научният абстракт трябва да бъде написан на научен език. Също така трябва да съдържа високи нива на научноинформационна наситеност. Стандартът БДС ISO 214:2014 препоръчва употребата на ключови думи от текста и да се избягват непознати термини. Езикът трябва да е достъпен и за непрофесионалисти.

В анализираните материали не е открита тенденция за прекалена употреба на термини. По-често използване на строго специализирани термини се отчита в абстрактите на списанията от научна област „7. Здравеопазване и спорт“. Особено засилено е присъствието им в списание „Кардиология & Кардиохирургия“, където има представяне на клинични случаи. В изданията от научна област „3. Социални, стопански и правни науки“ почти липсва употреба на строго специализирани термини.

В 3 абстракта („Спорт и наука“, „Eastern Academic Journal“, „Образование, научни изследвания и иновации“) са открити примери за неуместна лексика, по-характерна за образното изразяване. Примерите включват: изложение на преобладаващо лични разсъждения, прекалено обобщаване на проблема, изброяване на общоизвестни факти, риторичен въпрос, излишно самооценяване и утвърждаване на актуалност на тема с вметната дума „да“, излишна употреба на фразата „разбира се“. Резултатът и в трите случая е ниска информационна стойност на абстрактите. Това не означава ниска информационна стойност на публикациите.

Синтактичен анализ

Синтаксисът на изреченията е ключов за лесното възприемане на информация от текста на абстракта. В стандарта БДС ISO 214:2014 специално за информативния абстракт се препоръчва употребата на прости изречения и свързващи думи или фрази. Тази препоръка се отнася и до останалите видове абстракти.

Вид и дължина на изреченията

Анализът на избраните материали показва тенденция за преобладаваща употреба на сложни изречения в научните абстракти – 24 абстракта от 38. В 6 от 7-те избрани издания мнозинството абстракти са написани с повече сложни изречения отколкото с прости (Таблица 3). На места употребата им е уместна и подпомага изложението. По-често резултатът е сложна и объркваща структура, която затруднява разбирането и осмислянето на текста. Функцията на абстракта за кондензирано представяне на съдържанието на основния текст е погрешно възприета като необходимост от механично изброяване.

Таблица 3. Употреба на прости и сложни изречения в абстрактите

Списание	Абстракти с повече прости изречения	Абстракти с повече сложни изречения

Българско списание за обществено здраве (7 абстракта)	4	3
Кардиология & Кардиохирургия (4 абстракта)	1	3
Спорт & наука (11 абстракта)	4	7
Педагогически и социални изследвания (3 абстракта)		3
Eastern Academic Journal (8 абстракта)	3	5
Образование, научни изследвания и иновации (5 абстракта)	2	3
Общ брой абстракти: 38	14	24

В някои случаи авторите прекаляват с употребата на сложни съставни изречения и допускат граматически грешки и нелогични изрази. В анализираните структурирани абстракти и някои от информативните най-често това се получава, когато авторите опитват да съберат цялата информация от една смислово-обособена част в едно изречение вместо да използват 2 или 3 по-кратки. Друг пример за прекалена употреба на сложни изречения е опитът 2 смислово различни части да бъдат предадени в едно дълго сложно съставно изречение.

Простите изречения в анализирания материал често са много дълги – в много случаи съдържат повече от 10–15 думи. Това се дължи на множеството изброявания – на методи, на резултати, на примери или понятия. В общия случай не затруднява възприемането на текста заради еднородните части.

Друга характеристика на изреченията в анализирания материал е дължината им. Повечето са дълги – средната дължина е 15 думи. Има примери за изречения абзаци.

Свързващи думи и фрази

Свързващи думи и фрази между различни смислови части на текста са търсени само в информативните и индикативните абстракти. Структурно-смисловите характеристики на структурираните абстракти не предполагат възможност за употребата на свързващи части.

В разгледаните материали употребата на свързващи думи и изрази е рядка. Само 6 абстракта от общо 3 издания ги използват за изграждане на връзка между смислово-обособените части в текста. В списание „Спорт и наука“ са открити 3 примера, в списание „Eastern Academic Journal“ – 1 и в списание „Образование, научни изследвания и иновации“ – 2.

Повечето примери са от информативни абстракти, които представят резултати от проучвания. Свързващите думи и фрази са уместно употребени. Изключение прави индикативен абстракт с преобладаващо образна лексика. Откритите свързващи думи и фрази са: „в тази връзка“, „въз основа на“, „следователно“, „затова“, „в заключение“, „не на последно място“, „важно ли е това“ (риторичен въпрос, използван като свързваща фраза), „разбира се“.

Морфологичен анализ

Стандартът БДС ISO 214:2014 препоръчва при възможност да се използват глаголи в деятелен залог. Употребата на страдателен залог е допустима в индикативните абстракти и в някои информативни абстракти. Препоръчва се използването на трето лице за постигане на по-голяма яснота. Трябва да се избягват акроними, съкращения и символи.

Глаголи

Във всички 38 анализирани абстракта преобладават глаголи в деятелен залог, което кореспондира на препоръките в стандарта БДС ISO 214:2014. Решението е уместно от гледна точка на яснотата на

текста. Използват се предимно глаголни форми в 3.л. ед.ч., което е характеристика на научния стил.

Съкращения, акроними, символи

В 15 от анализираните абстракти са открити съкращения, символи и акроними (Таблица 4). В 1 абстракт са употребени както акроними, така и символи. Най-много случаи са открити в изданията от научна област „7. Здравеопазване и спорт“ – 12.

Употребата на символи до голяма степен е оправдана, тъй като повечето са математически изрази, които показват резултати.

Таблица 4. Употреба на съкращения, символи и акроними в абстрактите

Списание	Съкращения	Символи	Акроними
Българско списание за обществено здраве (7 абстракта)		2	4
Кардиология & Кардиохирургия (4 абстракта)	2		
Спорт & наука (11 абстракта)		3	2
Педагогически и социални изследвания (3 абстракта)			1
Eastern Academic Journal (8 абстракта)	1		1
Образование, научни изследвания и иновации			

(5 абстракта)			
Общ брой абстракти: 38	3	5	8

Най-честа е употребата на акроними – в 8 абстракта. Неправилно се използват акроними и/или абривиатури на наименования на институции в абстрактите. Според международния стандарт ISO 214:1976 (International Organization for Standardization 2020) и българския му еквивалент БДС ISO 212:2014 в абстракта е задължително да се изписват само пълни наименования, а да се избягват „непознати термини, акроними, съкращения или символи“. Причината е, че абстрактът е елемент от метаданните на публикацията. Въпреки че придружава основния текст в публикацията, той е предназначен и да се публикува автономно, отделно от нея. Следователно, четенето му също е независимо от текста на оригиналната публикация. Читателят на абстракта по презумпция е изваден от контекста на основния текст и не се очаква да свързва акроними или абривиатури със значението, вложено в изложението. Още по-неуместно е използването на акроними или абривиатури за основни понятия в абстракта. Когато тези понятия са повече от едно и са комбинирани с резултати в числов вид, текстът на абстракта става почти неразбираем.

Езиково отразяване на авторите в абстракта

Анализирано е езиковото отразяване на авторите в текстовете на абстрактите, което би трябвало да кореспондира и с присъствието/отсъствието на езикови средства, обозначаващи автора, в основния текст. Този аспект не е засегнат от стандартите за писане на абстракти и няма препоръки за подходящи и неподходящи практики.

В анализираните материали мнозинството автори са избрали безлична форма на глаголите в текстовете си (общо 32). Например: *„В статията са представени резултатите от качествено изследване, проведено със 134 студенти в магистърски програми в педагогическата сфера на възраст 25 – 50 години.“* Нито един автор, публикувал самостоятелна статия в изданията, не пише за себе си в 1.л. ед.ч. Резултатите от анализа са представени в Таблица 5.

Таблица 5. Езиково отразяване на авторското присъствие в абстракта

Списание	Изложение чрез безлични глаголни форми	Автор, обозначен граматически чрез глаголна форма в 1. л. ед.ч.	Автор, обозначен граматически чрез глаголна форма в 1. л. мн.ч.	Автор, обозначен граматически чрез глаголна форма в 3. л. ед.ч.
Българско списание за обществено здраве (7 абстракта)	7			
Кардиология & Кардиохирургия (4 абстракта)	2		2	
Спорт & наука (11 абстракта)	9		2	
Педагогически и социални изследвания (3 абстракта)	3			
Eastern Academic Journal (6 абстракта)	6		1	1
Образование, научни изследвания и иновации (5 абстракта)	5			

Общ брой абстракти: 38	32		5	1
------------------------	----	--	---	---

В два абстракта от списание „Кардиология & Кардиохирургия“, които представят клинични случаи“, отразяването на дейностите и мненията на авторите става чрез глаголни форми в 1.л. мн.ч. Използват се глаголите „представяме“ и „потвърждаваме“. В единия абстракт има авторски колектив, а другият е на автор със самостоятелна публикация. Авторът със самостоятелна публикация смесва в абстракта си както 1.л. мн.ч., така и безлично изразяване – „представяме“, „след завършване на (...) се установиха...“.

В списание „Спорт & наука“ в два абстракта авторите са представени в 1.л. мн.ч. В първия абстракт са използвани глаголите „поставихме си за цел“, „да изследваме“, „да установим“, „можем да обобщим“, а във втория авторството е представено само с едно местоимение – „нас“. Във втория случай отново имаме статия с един автор, който смесва безлично представяне на проучването си с представяне в 1.л. мн.ч.

Още един такъв случай има в списание „Eastern Academic Journal“, където самостоятелен автор на статия пише за себе си в 1.л. мн.ч.. Присъствието му е заявено само с глагола „считаме“, а останалата част от текста е в безлична форма. В същото списание е публикуван абстракт, чийто автор пише за себе си в 3.л. ед.ч.: „авторът размишлява...“. Останалата част на представянето е написана в безлична форма.

Изводи

След преглед на сайтовете на активните български научни списания, предоставили електронен адрес на НАЦИД, и езиков анализ на избрани абстракти от 6 списания в научни области „3. Социални, стопански и правни науки“ и „7. Здравеопазване и спорт“, могат да бъдат направени следните изводи за тенденциите в съставянето и публикуването на научни абстракти:

1. *Хипотеза 1*, според която автори и издатели в системата на научното публикуване в България следват световните тенденции и международните стандарти за създаване на качествено научно съдържание, което включва и абстрактите, частично се потвърди. Прегледът на сайтовете на 6-те български научни списания показва, че издателите насочват авторите при създаването на абстракти като част от цялата научна публикация, чрез указания и изисквания. Те в

голяма степен съответстват на международните стандарти и световните професионални практики. Но езиковият анализ на емпиричните материали показва, че не се осъществява достатъчно издателски контрол и редакторска намеса преди публикуването.

Авторите са водещи в решенията за структурните характеристики и оформянето на абстрактите. Абстрактите се публикуват във вида, в който са получени и почти не се редактират, нито пък се уеднаквяват графично.

2. *Хипотеза 2*, според която изданията в различни научни области имат различен подход към текста на научния абстракт и това се отразява на достъпността на неговия език, се потвърди. Подходът на изданията от различни научни области по отношение на указанията към авторите наистина е различен, но в проследяването на изпълненията на препоръките няма голяма разлика.

Прегледът на указанията към авторите показва, че списанията от научна област „7. Здравеопазване и спорт“ дават повече инструкции за подбора и оформянето на конкретните смислови части на публикацията, които трябва да присъстват в абстракта. В някои случаи това води до създаване на унифицирано графично оформяне и структуриране на абстракта с представяне на едни и същи смислови части. Това се отразява положително на четивността на текста, въпреки наличието на повече частнонаучни термини.

Издателите на списания от научна област „3. Социални, стопански и правни науки“ в общия случай не дават подробни указания на авторите за подбор на смислови части, които да бъдат представени. Няма и специални изисквания към графичното оформяне на текстовете, което да улеснява навигацията в текста. Въпреки това насоките за ориентиране на съдържанието на абстракта към представянето на резултатите и методите на изследването се отразяват положително на информационната му стойност. Достъпността на използвания език до голяма степен се дължи на избягването на прекалена употреба на частнонаучна лексика.

3. Пречки за осмислянето на съдържанието на абстрактите и от двете научни области са синтактичните особености на текстовете. Кондензирането на научната информация и достъпното ѝ представяне в добре структурирани изречения са ключови умения, които авторите трябва да усъвършенстват, за да създават качествени абстракти.

4. В повечето случаи авторите, независимо от научната област на списанието, в което публикуват, предпочитат да структурират текста в

ясно обособени отделни смислови части. Когато основният текст или указанията на изданието не изискват строга структура, повечето автори все пак се придържат към абстракти с информационно наситено съдържание и акценти върху резултатите и приносите в публикацията.

БИБЛИОГРАФИЯ

Теоретични ресурси

Арсенова; Гълъбова 2006: Арсенова, И.; Гълъбова, С. *Реферирание на документи*. София: За буквите – О писменихъ, 2006. 183 с. [Arsenova; Galabova 2006: Arsenova, I.; Galabova, S. Referirane na dokumenti. Sofia: Za bukвите – O pismenihъ, 2006. 183 s.]

Ефтимова 2023: Ефтимова, А. *Медия език и стил: теория и съвременни практики*. София: Университетско издателство Св. Климент Охридски, 2023. 311 с. [Eftimova 2023: Eftimova, A. Medien ezik i stil: teoria i savremenni praktiki. Sofia: Universitetsko izdatelstvo Sv. Kliment Ohridski, 2023. 311 s.]

Мавродиева, Тишева 2016: Мавродиева, Иванка; Тишева, Йовка. *Реферат и реферирание на научни публикации*. В: Мавродиева, Иванка; Тишева, Йовка. *От реферата до магистърската теза: Академично писане за студенти: плюс електронни ресурси*. София: БГ Учебник, 2016. 208 с. [Mavrodieva, Tisheva 2016: Mavrodieva, Ivanka; Tisheva, Yovka. Referat i referirane na nauchni publikatsii. V: Mavrodieva, Ivanka; Tisheva, Yovka. Ot referata do magistarskata teza: Akademichno pisane za studenti: plyus elektronni resursi. Sofia: BG Uchebnik, 2016. 208 s.]

Цветкова 2013: Цветкова, М. *Наука със стил*. София: Enthusiast, 2013. 484 с. [Tsvetkova 2013: Tsvetkova, M. Nauka sas stil. Sofia: Enthusiast, 2013. 484 s.]

Цветкова 2024: Цветкова, М. *Реферат (abstract) и реферирание (abstracting): Терминологични проблеми и съответствие със стандартите за научно публикуване в България*. В: *Strategies for Policy in Science and Education-Strategii na Obrazovatelnata i Nauchnata Politika*, 2024. (под печат) [Tsvetkova 2024: Tsvetkova, M. Referat (abstract) i referirane (abstracting): Terminologichni problemi i saotvetstvie sas standartite za nauchno publikuvane v Bulgaria. V: Strategies for Policy in Science and Education-Strategii na Obrazovatelnata i Nauchnata Politika, 2024. (pod pechat)]

Tsvetkova 2013: Tsvetkova, M. *Информационно осигуряване на научния проект (Provision of Information in Research Projects)*. SSRN [online], June 17, 2013 [pregledan 10.03.2024]. DOI: <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2820502>

Методически ресурси

Български институт по стандартизация 2014: *БДС ISO 214:2014 Документация. Реферати на публикации и документация*. София: Български институт по стандартизация 2014. 19 с. [Balgarski institut po standartizatsia 2014: BDS ISO 214:2014 Dokumentatsia. Referati na publikatsii i dokumentatsia. Sofia: Balgarski institut po standartizatsia 2014. 19 s.]

Спорт и наука 2003: *Изисквания към авторите за подаване на ръкописи в списание „Спорт и наука“*. – В: Спорт и наука [онлайн], 2003 [pregledan 10.03.2024]. <https://www.scienceandsport.com/requirements.html> [Sport i nauka 2003: Iziskvania kam avtorite za podavane na rakopisi v spisanie „Sport i nauka“. – V: Sport i nauka [onlayn], 2003 [pregledan 10.03.2024]. <https://www.scienceandsport.com/requirements.html>]

Педагогически и социални изследвания 2021: *Изпращане на материали*. – В: Педагогически и социални изследвания [онлайн], 2021 [pregledan 10.03.2024]. https://fnoi.uni-sofia.bg/magazine/index.php/educational_social_studies/about/submissions [Pedagogicheski i sotsialni izsledvania 2021: Izprashtane na materiali. – V: Pedagogicheski i sotsialni izsledvania [onlayn], 2021 [pregledan 10.03.2024]. https://fnoi.uni-sofia.bg/magazine/index.php/educational_social_studies/about/submissions]

Кардиология & Кардиохирургия 2023: *Инструкции към авторите*. – В: Кардиология & Кардиохирургия [онлайн], 2023, №4, 44 [pregledan 10.03.2024]. <https://cardiojournal.eu/index.php/journal/issue/view/17/18> [Kardiologia & Kardiohirurgia 2023: Instruksii kam avtorite. – V: Kardiologia & Kardiohirurgia [onlayn], 2023, №4, 44 [pregledan 10.03.2024]. <https://cardiojournal.eu/index.php/journal/issue/view/17/18>]

Национален център за информация и документация 2024: *Национален референтен списък на съвременни български научни издания с научно рецензиране*. – В: Национален център за информация и документация [онлайн], 2024 [pregledan 10.03.2024]. <https://nrs.nacid.bg/home> [Natsionalen tsentar za

informatsia i dokumentatsia 2024: Natsionalen referenten spisak na savremenni balgarski nauchni izdania s nauchno retsenzirane. – V: Natsionalen tsentar za informatsia i dokumentatsia [onlayn], 2024 [pregledan 10.03.2024]. <https://nrs.nacid.bg/home>

Постановление № 125 от 24 юни 2002 г. за утвърждаване класификатор на областите на висше образование и професионалните направления. – В: Държавен вестник, №64, 02.07.2002, доп. №94, 25.11.2005. [Postanovlenie № 125 ot 24 yuni 2002 g. za utvarzhdavane klasifikator na oblastite na visshе obrazovanie i profesionalnite napravlenia. – V: Darzhaven vestnik, №64, 02.07.2002, dop. №94, 25.11.2005.]

Eastern Academic Journal 2015: *Ръководство за публикуване на научни статии*. – В: Eastern Academic Journal [онлайн], 2015 [pregledan 10.03.2024]. <http://www.e-acadjournal.org/publication-requirements.html> [Eastern Academic Journal 2015: Rakovodstvo za publikuvane na nauchni statii. – V: Eastern Academic Journal [onlayn], 2015 [pregledan 10.03.2024]. <http://www.e-acadjournal.org/publication-requirements.html>]

Българско списание за обществено здраве 2009: *Указания за авторите*. – В: Българско списание за обществено здраве [онлайн], 2009 [pregledan 10.03.2024]. https://ncpha.government.bg/uploads/magazines/ukazaniaAvtori_BG%20R.pdf46 [Balgarsko spisanie za obshtestveno zdrave 2009: Ukazania za avtorite. – V: Balgarsko spisanie za obshtestveno zdrave [onlayn], 2009 [pregledan 10.03.2024]. https://ncpha.government.bg/uploads/magazines/ukazaniaAvtori_BG%20R.pdf46]

National Information Standards Organization 2015: *ANSI/NISO Z39.14 (R2015) Guidelines for Abstracts*. – In: National Information Standards Organization [online], 17.03.2015 [viewed 10.03.2024]. <https://www.niso.org/publications/ansiniso-z3914-1997-r2015-guidelines-abstracts>

Elsevier 2024: *Abstract*. – In: Guide for authors. Your Paper Your Way. Elsevier [online], 2024 [viewed 10.03.2024]. <https://www.elsevier.com/subject/next/guide-for-authors#2-preparation>

Emerald Publishing 2023: *How to... Write an article abstract*. – In: How to guides: authoring & editin. Emerald Publishing [online], 2023 [viewed 10.03.2024]. <https://www.emeraldgroupublishing.com/how-to/authoring-editing-reviewing/write-article-abstract>

International Organization for Standardization 2020: *ISO 214:1976 Abstracts for publications and documentation*. Rev. and Conf. Geneva: International Organization for Standardization, 2020. 6 p.

Емпирични ресурси

Бакрачева, М.; Замфиров, М. *Оценка на студенти в педагогически специалности за рисковете и ползите от мрежата и възприеманите социални норми*. – В: Педагогически и социални изследвания [онлайн], 2022, №1, 3–26 [pregledan 10.03.2024]. https://fnoi.unisofia.bg/magazine/index.php/educational_social_studies/issue/view/25/15

Благоева, Б. *Концепцията за кръгова икономика – един възможен философски прочит*. – В: Eastern Academic Journal [онлайн], 2023, №1, 1–9 [pregledan 10.03.2024]. <http://www.e-acadjournal.org/pdf/article-23-1-1.pdf>

Бонев, В. *Ефект от прогресивна мобилизация при пациенти на апаратна вентилация*. – В: Спорт & наука [онлайн], 2023, №3-4, 158–166 [pregledan 10.03.2024]. http://www.scienceandsport.com/downloads/sn_3_4_2023.pdf

Борисова, Б.; Маноилова, А. *Бенчмаркингът като управленска практика в здравеопазването*. – В: Българско списание за обществено здраве [онлайн], 2023, №2, 35–43 [pregledan 10.03.2024]. https://ncpha.government.bg/uploads/pages/3218/2-2023_BG-J-HP%2007%2007%202023.pdf

Бояджиева-Делева, Е.; Игнатова, Д.; Кръстева, Д.; Трошева-Асенова, А. *Ролята на дигиталните ресурси в практическото обучение по специалности „Логопедия“ и „Специална педагогика“*. – В: Педагогически и социални изследвания [онлайн], 2021, №2, 15–26 [pregledan 10.03.2024]. https://fnoi.unisofia.bg/magazine/index.php/educational_social_studies/issue/view/23/14

Врачева, П.; Парашкевова, Б. *Професионалната удовлетвореност на практикуващите фелдшери в област Стара Загора – резултати от емпирично социологическо проучване*. – В: Българско списание за обществено здраве [онлайн], 2023, №1, 59–67 [pregledan 10.03.2024]. https://ncpha.government.bg/uploads/pages/3218/1-2023_BG-J-HP.pdf

Георгиева, Ст. *Работна среда и здраве – нови и нарастващи рискове, свързани с работата*. – В: Eastern Academic Journal [онлайн], 2023, №2, 1–10 [pregledan 10.03.2024]. <http://www.e-acadjournal.org/pdf/article-23-2-1.pdf>

Горанов, Г. *Юридическа техника в законотворчеството*. – В: Eastern Academic Journal [онлайн], 2023, №3, 79–97 [pregledan 10.03.2024]. <http://www.e-acadjournal.org/pdf/article-23-3-7.pdf>

Денчев, С.; Василев, П. *Взаимодействието на публичната власт и гражданското общество при защитата на културно-историческото наследство в Република България*. – В: Образование, научни изследвания и иновации [онлайн], 2023, №2, 19–27 [прегледан 10.03.2024]. <https://e-journal.unibit.bg/razshireno-tyrsene/publikacii-po-rubriki/3-obshtestveni-komunikacii-i-inf-nauki/10-danchev-vasilev>

Димбарева, Д.; Василева, К.; Найденова, И.; Георгиева, Цв. *Ключови замърсители, получени при използването на биогорива и риск за здравето*. – В: Българско списание за обществено здраве [онлайн], 2023, №2, 61–69 [прегледан 10.03.2024]. https://ncpha.government.bg/uploads/pages/3218/2-2023_BG-J-NP%2007%2007%202023.pdf

Димитрова, А.; Пантели, Т. *Промени във физическия толеранс при възрастни пациенти с хипертонична болест след приложена кинезитерапия*. – В: Спорт & наука [онлайн], 2023, №3-4, 123–131 [прегледан 10.03.2024]. http://www.scienceandsport.com/downloads/sn_3_4_2023.pdf

Дурчева, Д.; Георгиева, Л. *Инфодемията и фалшивите новини по време на пандемията от COVID-19: Влиянието им върху физическата активност като заплаха за общественото здраве*. – В: Спорт & наука [онлайн], 2023, №3-4, 178–190 [прегледан 10.03.2024]. http://www.scienceandsport.com/downloads/sn_3_4_2023.pdf

Иванов, И. А.; Митев, Д.; Драгнев, Н. *Лапароскопско възстановяване на гигантска диафрагмална херния на Morgagni с PTFE протезно укрепване*. – В: Кардиология & Кардиохирургия [онлайн], 2023, Т. 6, №4, 28–33 [прегледан 10.03.2024]. <https://cardiojournal.eu/index.php/journal/issue/view/17/18>

Иванова-Кунзова, К.; Оронова-Христова, Д. *Теория и методика на спортната тренировка*. – В: Спорт & наука [онлайн], 2023, №3-4, 5–14 [прегледан 10.03.2024]. http://www.scienceandsport.com/downloads/sn_3_4_2023.pdf

Качаунов, М. *Приложение на креатина в плуването (Обзорна статия)*. – В: Спорт & наука [онлайн], 2023, №3-4, 15–30 [прегледан 10.03.2024]. http://www.scienceandsport.com/downloads/sn_3_4_2023.pdf

Качаунов, М. *Приложение на натриевия бикарбонат в спорта: Протоколи за прием и странични ефекти (Обзорна статия)*. – В: Спорт & наука [онлайн], 2023, №3-4, 31–47 [прегледан 10.03.2024]. http://www.scienceandsport.com/downloads/sn_3_4_2023.pdf

Лазаров, И. *Възможности за повишаване на ефективността на учебно-тренировъчния процес в ученическа спортна школа*. – В: Спорт & наука [онлайн], 2023, №3-4, 54–61 [прегледан 10.03.2024]. http://www.scienceandsport.com/downloads/sn_3_4_2023.pdf

Миланова, Д. *Предизвикателства пред социалната и образователната интеграция на малцинствата в България*. – В: Eastern Academic Journal [онлайн], 2023, №3, 1–11 [прегледан 10.03.2024]. <http://www.e-acadjournal.org/pdf/article-23-3-1.pdf>

Мирчев, П. *Японска мануална терапия „Юмейхо“: Исторически преглед: Същност, признаци и белези на различните типове тазова асиметрия според метода*. – В: Спорт & наука [онлайн], 2023, №3-4, 132–143 [прегледан 10.03.2024]. http://www.scienceandsport.com/downloads/sn_3_4_2023.pdf

Михайлова, В.; Алакиди, А. *Професионални предизвикателства пред специалистите по здравни грижи*. – В: Българско списание за обществено здраве [онлайн], 2023, №2, 27–34 [прегледан 10.03.2024]. https://ncpha.government.bg/uploads/pages/3218/2-2023_BG-J-NP%2007%2007%202023.pdf

Михова, П.; Йорданова, Н.; Картунова, С.; Борисова, Н. *Добри практики и постигнати резултати от теренна работа с деца с нарушения и в неравностойно положение*. – В: Eastern Academic Journal [онлайн], 2023, №2, 21–29 [прегледан 10.03.2024]. <http://www.e-acadjournal.org/pdf/article-23-2-3.pdf>

Неева, А. *Анализ на ролята и мястото на клиничното кодиране в управлението на здравната система*. – В: Българско списание за обществено здраве [онлайн], 2023, №1, 30–37 [прегледан 10.03.2024]. https://ncpha.government.bg/uploads/pages/3218/1-2023_BG-J-NP.pdf

Несторов, Я. *Нормативна база за контрол на физическото развитие и физическата подготвеност на студентите от морските специалности*. – В: Спорт & наука [онлайн], 2023, №3-4, 73–82 [прегледан 10.03.2024]. http://www.scienceandsport.com/downloads/sn_3_4_2023.pdf

Несторов, Я. *Усъвършенстване на плувните умения на студентите от морските специалности*. – В: Спорт & наука [онлайн], 2023, №3-4, 83–94 [прегледан 10.03.2024]. http://www.scienceandsport.com/downloads/sn_3_4_2023.pdf

Николова, Зл.; Сандева, М.; Момчилова, Т.; Русчукова, Д. *Цезаровото сечение по желание – право на избор, мода или необходимост*. – В: Българско списание за обществено здраве [онлайн], 2023, №2, 53–60 [прегледан 10.03.2024]. https://ncpha.government.bg/uploads/pages/3218/2-2023_BG-J-NP%2007%2007%202023.pdf

Петева, И.; Цветкова, Е. *Мобилните технологии – ключов елемент на библиотечно-информационното осигуряване в съвременното образователно пространство*. – В: Образование, научни изследвания и иновации [онлайн], 2023, №1, 15–29 [прегледан 10.03.2024]. <https://e-journal.unibit.bg/razshireno-tyrsene/publikacii-po-rubriki/3-obshtestveni-komunikacii-i-inf-nauki/2-02-irena-peteva>

Петков, Г. *Възприемането на условията във висшето училище – мотиватор в трансформацията на образованието*. – В: Образование, научни изследвания и иновации [онлайн], 2023, №2, 28–38 [прегледан 10.03.2024]. <https://e-journal.unibit.bg/razshireno-tyrsene/publikacii-po-rubriki/3-obshtestveni-komunikacii-i-inf-nauki/11-gosho-petkov>

Петров, П. *Изследване възможностите на геокодиращата система H3, разработена от Uber Technologies*. – В: Образование, научни изследвания и иновации [онлайн], 2023, №4, 36–42 [прегледан 10.03.2024]. <https://e-journal.unibit.bg/razshireno-tyrsene/publikacii-po-rubriki/4-informatika-i-komp-nauki/29-p-petrov>

Пешева, Б.; Делчев, С.; Герасимов, М.; Димитров, Д. *Агресивен терапевтичен подход при пациент с екстремно продължителен перихоспитализационен сърдечен арест при масивен белодробен тромбоемболизъм*. – В: Кардиология & Кардиохирургия [онлайн], 2023, №2, 15–23 [прегледан 10.03.2024]. <https://cardiojournal.eu/index.php/journal/issue/view/15/16>

Савова, Е.; Стоянова, Д.; Петрова, Т. *Институциите на паметта – съвременната образователна среда*. – В: Образование, научни изследвания и иновации [онлайн], 2023, №2, 39–45 [прегледан 10.03.2024]. <https://e-journal.unibit.bg/razshireno-tyrsene/publikacii-po-rubriki/3-obshtestveni-komunikacii-i-inf-nauki/12-savova-stoyanova-petrova>

Садък, Ш.; Мирчева, Л.; Симонов, Д.; Симова, Я.; Веков, Т. *Аортна стеноза с нисък дебит/нисък градиент – предизвикателство за диагностика и лечение*. – В: Кардиология & Кардиохирургия [онлайн], 2023, №4, 3–20 [прегледан 10.03.2024]. <https://cardiojournal.eu/index.php/journal/issue/view/17/18>

Саглам, Й. *Демографска характеристика на потребителите на спортни и анимационни услуги в хотелите на Република Турция*. – В: Спорт & наука [онлайн], 2023, №3-4, 167–177 [прегледан 10.03.2024]. http://www.scienceandsport.com/downloads/sn_3_4_2023.pdf

Станчев, В.; Вангелова, К. *Мускулно-скелетни увреждания при медицински сестри в хирургични отделения в болници*. – В: Българско списание за обществено здраве [онлайн], 2023, №3, 56–63 [прегледан 10.03.2024]. <https://ncpha.government.bg/uploads/pages/3218/3-2023-BG-JPH.pdf>

Тасева, В. *Предизвикателства пред учителската професия в условия на социална криза*. – В: Eastern Academic Journal [онлайн], 2023, №3, 53–61 [прегледан 10.03.2024]. <http://www.e-acadjournal.org/pdf/article-23-3-5.pdf>

Тасева, В. *Състояние на образователната система в режим на дистанционно обучение*. – В: Eastern Academic Journal [онлайн], 2023, №3, 12–21 [прегледан 10.03.2024]. <http://www.e-acadjournal.org/pdf/article-23-3-2.pdf>

Харитонов, Д. *Първа дългосегментна 3D навигирана MIS спинална реконструкция при ревизионна хирургия на лумбален сегмент в България*. – В: Кардиология & Кардиохирургия [онлайн], 2023, №1, 17–25 [прегледан 10.03.2024]. <https://cardiojournal.eu/index.php/journal/issue/view/14/15>

Христова, Г. *Анализ на резултатите от проведено проучване за геометричните знания и умения, изучавани в началните класове*. – В: Педагогически и социални изследвания [онлайн], 2021, №1, 3–12 [прегледан 10.03.2024]. https://fnoi.uni-sofia.bg/magazine/index.php/educational_social_studies/issue/view/20/9

Цекина, В. *Лидерството в политиката*. – В: Eastern Academic Journal [онлайн], 2023, №2, 62–72 [прегледан 10.03.2024]. <http://www.e-acadjournal.org/pdf/article-23-2-7.pdf>

Trends in Writing Abstracts for Bulgarian Scientific Journals: Language Analysis

Denka Dancheva
Sofia University "St. Kliment Ohridski"
ORCID ID 0009-0003-7574-4055
email: denkak@uni-sofia.bg

Abstract. The abstract as a mandatory requisite of the scientific publication is the first and sometimes the only part of it to which the reader has access. Its communicative role is to present the publication and to initiate interaction between the primary publication and the audience. The object of this research are the trends in the language and style of writing abstracts in the system of scientific publishing in Bulgaria. The subject of immediate research interest is the text-linguistic characteristics of abstracts in Bulgarian. The purpose of the research is to outline some current trends in the language used in written abstracts in electronic scientific journals in Bulgaria. There are three tasks: extracting selected abstracts from Bulgarian scientific journals with online access, according to predefined criteria; presentation of findings on publishing practices for creating and publishing abstracts; making a linguistic analysis of the empirical material. The main research methods are analysis of international standards of abstracting and linguistic analysis of the selected abstracts. The first hypothesis of the study is that scientific publishing in Bulgaria follows global trends and international standards for creating quality scientific content, including abstracts. The second hypothesis is that publications in different scientific fields have different approaches to the content of the scientific abstract, and this affects the accessibility of its language. As a result of the study, a tendency was established for a lack of sufficient control over abstracts on the part of publishers. Authors, regardless of the scientific field of the journal in which they publish, prefer a structured text with clearly outlined major points. Condensing scientific information and presenting it in an intelligible manner in the abstract are key skills that need to be improved.

Keywords: abstract; scientific communication; condensing scientific information; text-linguistic characteristics